

BRASSAI SÁMUEL ESZTÉTIKÁJA. Egy régi kis német könyv jutott kezembe, melynek címe: *Samuel Brassai, von dem vergnügen, welches durch Anschauen und Anhören schöner Gegenstände in uns erregt wird. Aus dem Magyarischen übersetzt von Hugo von Meltzl. Klausenburg, 1877. (66 l.)* A fordító megjegyzi, hogy ez értekezés negyvenöt év előtt jelent meg magyar nyelven „A gyönyörűségről, melyet a szép művek szemlélése vagy hallása okoz bennünk“, a „Nemzeti Társalkodó“ 1832. évi folyamában. Miután Brassai elveti a művészet mibenlétének utánzási elméletét, valamint ama tanítást is, mely a művészet hivatását az eszményítésben látja, azt a módszert jelöli meg helyesnek, mely nem a tárgyból, hanem az *alany* esztétikai élményeiből indul ki. Beható vizsgálódás után arra az eredményre jut, hogy az esztétikai gyönyört szellemünk azon önkéntes tevékenysége okozza, mely valamely szép mű érzéki adatásában felmerült vonásokat kiegészíti s így annál tökéletesebb képet alkot. Ezért hagy esetleg hidegen a valóság, míg annak másolata gyönyörködtet: ez utóbbi ugyanis a régi kiegészítésére hívja fel lelki tevékenységünket. A lélek mivoltánál fogva szüntelenül tevékeny s annak gyakorlása gyönyörűséggel tölt el bennünket. Mindezt Brassai a nála megszokott élelméjűséggel és sajátosan egyéni stílusával fejt ki.

Műve nem nagy igényekkel lép fel: maga a felvetett gondolatot olyanakk mondja, melyet később talán más kutató tovább fejleszthet. Nem is akarhat az esztétika alapvetése lenni; hiszen az esztétikai gyönyörűség fenti magyarázata nyilván *felteszi* azt, hogy az esztétikai tárgynak bizonyos vonásokkal kell bírnia, melyeket Brassai nem is kísérel meg kifejtteni. De az esztétikai élvezés *lélektanához* érdekes adalékot nyújt érdemtellenül elfelejtett nagy tudósunk e kis munkája.

Pauler Akos.

II. LAJOS BAJOR KIRÁLY ÉS KAINTZ JÓZSEF BARÁTSÁGA.

I.

„Saverny“ és „Didier“.

Kaintz József alig mult huszonhárom éves.

Nem nagy kor. Sok művésztehetség erre az időre még ki se bontakozik, de neki már komoly művészi multja volt.

Színészképzőt sem járt. Tizenöt éves korában pattant a színre egy bécsi színpadon és mint serdült ifjú már a meiningeni herceg híres társulatánál aratott feltűnő, zajos sikereket.

Ez volt a híre, mikor Münchenbe került.

S annak is egy éve.

1881-et irtak.

Az udvari színház külön előadásainak a sorozatában, — melyeket a király egymaga hallgatott —, április 30-án „Marion de Lorme“ került a musorra. Hugo Viktor-féle romantikus dráma, egyike azoknak az érzelmes drámáknak, melyekért a rajongó, művészelkű király könynyezve lelkesült.

Kaintz József játszotta a szegény Didier-t, a hazátlan ifjút, Rohde úr pedig Saverny marquis-t, az öregebb barátját. A király érdeklődve nézte a darabot. Izgatottan figyelt minden egyes szóra, minden mozdulatra. S az előadás után rendkívül értékes, szafirokkal, gyémántokkal kirakott gyűrűt küldött emlékül a meglepett Didier-nek.

„Marion de Lorme“ előadását pedig másnap ismételték a király parancsára.

S a rendkívüli siker még szilárdabban alapozta meg a művész karrierjét. A király ezúttal is drága ajándékkal kedveskedett neki, sőt megparancsolta, hogy legfelsőbb királyi üdvözlését és elismerését is adják tudtára.

A művész nem késlekedett a válaszelevéllel. Forró haláljának szenvedélyes szóval adott kifejezést. És